

Židé v Litomyšli

Nejstarší osídlení

Informace k židovskému obyvatelstvu Litomyšle ve starším období jsou velmi kusé. Židé zde žili nejpozději od 14. století, ale až do konce 18. století se jednalo pouze o jednotlivé rodiny.

Od druhé poloviny 16. století je Olivetská hora nazývána Židovským kopcem – Judenberg. Název zřejmě souvisí s nuceným odchodem českých bratří a odkupem některých domů židovskými obyvateli.

„V roce 1573 byli v Litomyšli obžalováni Židé, že, aby se uzdravil krakovský rabín, připravovali rituální vraždu křesťanského dítěte. Představitelé města obviněné uvrhli do vězení a nechťeli ani dovolit velvyslancům maršálka Království českého, aby s obviněnými promluvil.“ Přes intervenci majitele Litomyšle Vratislava z Pernštejna byli následujícího roku popraveni dva Židé a dvě ženy, které jim měly pomáhat. Roku 1581 vstoupilo v platnost v té době zcela běžné opatření, které zamezovalo zvýšení počtu Židů ve městě – v té době žilo v Litomyšli osm židovských rodin.

V roce 1626 byly v Litomyšli tři židovské domácnosti a Židé platili katolické vrchnosti dávky – například za uspořádání pohřbu. Podle některých informací byli z Litomyšle Židé po třicetileté válce vypovězeni a na konci 18. století máme zprávy o dvou židovských rodinách ve městě.

Po emancipaci

Výraznější nárůst židovského osídlení pozorujeme od druhé poloviny 19. století, což souvisí s uvolněním pohybu osob izraelského vyznání (proslincová ústava z r. 1867) a dále pak s rozvíjejícím se průmyslem. Z demografických údajů vyplývá, že velká většina litomyšlských Židů do města přišla právě v tomto období.

Nejpočetnější byla komunita v roce 1900, kdy se k židovskému náboženství přihlásilo 216 osob, což představovalo téměř 3% obyvatel Litomyšle. Podle sčítání lidu z roku 1921 pak žilo v Litomyšli 182 obyvatel izraelského vyznání, kteří se hlásili buď k československé nebo (v mnohem menší míře) k židovské národnosti.

Obec měla synagogu, dokončenou roku 1910, užívala židovský hřbitov a v jejím čele stál rabín. Náboženský život obce byl vcelku umírněný a týkal se především starší generace. V průběhu první poloviny 20. století v mnoha židovských rodinách postupně docházelo k oslavám svátků jak židovských, tak i křesťanských. Členové místní komunity, podporující prvního československého prezidenta T. G. Masaryka, se také aktivně účastnili všelikých oslav národního rázu.

Razítko Israelitické náboženské obce v Litomyšli
SOKA Litomyšl

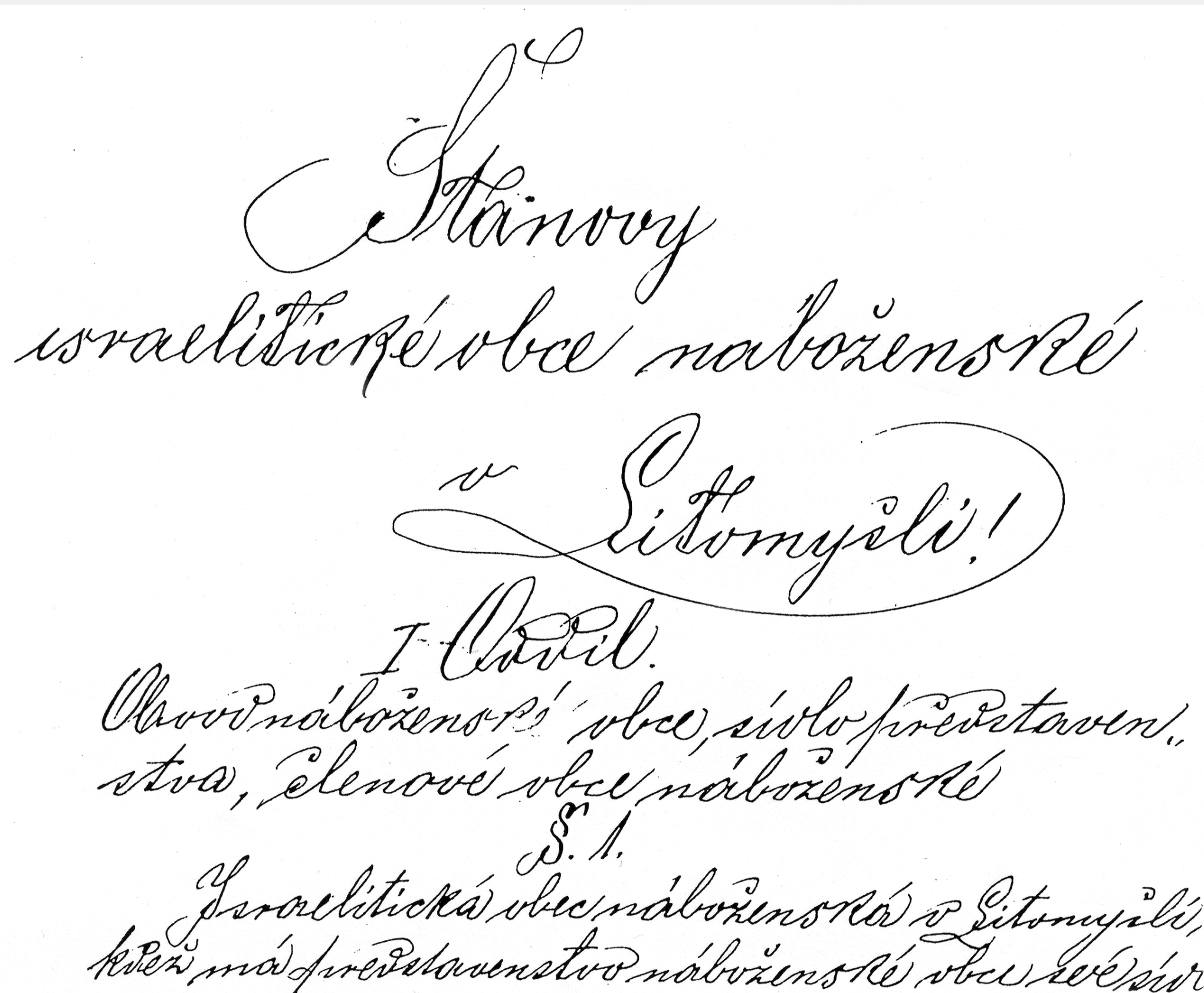
Titulní list kramářské písně o popravě dvou Židů a dvou žen obviněných z přípravy rituální vraždy, která se konala v Litomyšli v roce 1574

repro z knihy
M. Skřivánek: Litomyšl
1259–2009

Stanovy israelitické obce náboženské v Litomyšli

repro ze sborníku
Zmizelí sousedé

Obyvatelstvo Litomyšle dle náboženského vyznání

Kronika města
Litomyšle, 1921,
SOKA Litomyšl

b) Obyvatelstvo Litomyšle podle náboženského vyznání.

Vroce	Katolíku	Evang.	Židů	Čir.čst.	Jiného vyzn.	Bez vyznání
1900	7706 95.41%	153 1.89%	216 2.67%	— 0.0%	2 0.03%	— 0.0%
1910	7384 94.74%	227 2.91%	169 2.17%	— 0.0%	5 0.06%	9 0.12%
1921	4763 65.16%	365 4.99%	182 2.49%	536 7.33%	11 0.15%	1453 19.88%

Židovský hřbitov
fotografie z roku 1926,
Regionální muzeum
v Litomyšli

